

NIKLIS-RUNORNA I HARDEBERGA

Y: | Y | Y | Y | Y : | N | H

Y: * | R | B | R | Y | : Y: Y | N | 1: | * | H:

H: | B | R | Y | N | Y: | Y | H | H

Runorna i långhusets norra vägg upptäcktes vid renoveringen av Hardeberga kyrka 2002 och 2013 lyckades arkeolog Ulf Danell, trots att de är skadade, tyda dem:

JAG NIKLIS TUES AV HARABIARGI OCH KNUT HAS JAG BETRAKTAR ALLT †

Niklis Tuesson övertog Hardeberga gods efter sin morfar Knut Has. Detta skedde på hans 16-års dag den 11 augusti 1348, varför det är troligt att runorna ristades i samband med detta övertagande. Till godset hörde många gårdar och uppifrån höjden i Hardeberga kan man se långt, vilket kan förklara slutet på meningen. De båda sista orden är på latin, "procul omne", och återfinns i runor på kyrkklockan från 1200-talet. Niklis kan ha inspirerats av de orden. Meningen avslutas med ett korstecken och kan därför ses om en bön om att Gud ska finnas med i övertagandet.

En alternativ tolkning är att meningen avslutas **OCH BRODER HASES**, vilket kan syfta på att hans morbröder, bröderna Has, var med och bevittnade arvskiftet.

Runorna är ristade ca 140 cm från golvet, d.v.s. i ögonhöjd, för att många skulle kunna se och läsa. Sannolikt ville Niklis att hans nya roll som traktens storman skulle bekräftas både av Gud och människor. Skadorna på runorna kan tolkas som att de överkalkades på ett tidigt stadium. Kanske uppskattades inte runristningen av kyrkoherden.

På 1300-talet hade det latinska alfabetet varit i bruk i flera århundraden, men runorna hade inte fallit helt i glömska. Många associerade runorna till magisk kraft, till forntiden och förfäderna och

den som bemästrade runornas skrivkonst besatt också en viss sorts makt. Dessutom var det praktiskt mycket lättare att rista runornas raka streck i trä och sten, än det latinska alfabetets rundade former. Därför är Niklis val att skriva med runor inte konstigt.

Namnet Harabiargi kommer av att Niklis mormor Christine var den sista av ätten Hase, som är tyska för "hare". Godset hade sedan 1100-talet tillhört ätten Hase, och trakten kom därför att kallas för "hararna på berget".

Niklis Tuessons tid som storman i Hardeberga blev inte lång. Han som många andra sveptes med av Digerdöden 1350. Kvar blev Niklis mor Cecilie Has, som tog över godset och rollen som Hardebergas potentat. Godset stannade i släktens ägo fram till 1500-talet. Sannolikt lät Cecilie begrava Niklis under golvet i kyrkan, som sedan var med församlingens överhet. Vi kan också utgå från att Niklis döptes en sensommardag 1332 i den dopfunt som fortfarande finns kvar i kyrkan.

Kyrkan har alltid varit en central mötesplats för människor att kommunicera med Gud och med varandra. Budskap och böner kunde förr ristas i väggar. Nu skriver vi bönelappar och tänder ljus. Vi är tätt sammanlänkade med dem som levt före oss och ökad kunskap om dem ger oss ett tydligt sammanhang. Plötsligt känns inte 1348 och 16-åriga Niklis som något oändligt avlägset vår tid och våra liv. Och mitt i vår föränderliga värld tycks kyrkorum och andlighet vara något bestående.

Kyrkoherde Niclas Loive

